

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Економічний факультет

Кафедра глобальної економіки

Вдовенко Н. М., Павленко М. М.

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

з дисципліни

**МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА
ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 051 «Економіка»
ОПП «Міжнародна економіка»

2023

УДК 339.9 (477)

*Рекомендовано до видання вченою радою
економічного факультету Національного університету
біоресурсів і природокористування України
(протокол № 8 від 20.04.2023 р).*

Рецензенти:

В. В. Коваль, д.е.н., професор кафедри управління підприємницької та туристичної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Н. М. Коробова, к.е.н., доцент кафедри глобальної економіки Національного університету біоресурсів і природокористування України

Міжнародна економічна діяльність України: робочий зошит для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 «Економіка», ОПП «Міжнародна економіка». Вдовенко Н. М., Павленко М. М. К.: НУБіП України. 70 с.

Робочий зошит укладено у відповідності до затвердженої програми дисципліни, містить завдання для практичної роботи, запитання для самоконтролю, тести, рекомендовану літературу. Призначено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 «Економіка».

Зміст

Вступ.....	5
ТЕМА 1. Міжнародні організації та Україна.....	9
Практичні завдання та задачі.....	9
Запитання для самоконтролю.....	12
Тести.....	12
ТЕМА 2. Міжнародна економічна діяльність: поняття, характеристика суб'єктної складової.....	13
Практичні завдання та задачі.....	13
Запитання для самоконтролю.....	16
Тести.....	17
ТЕМА 3. Нормативно-правове забезпечення міжнародної економічної діяльності України.....	19
Практичні завдання та задачі.....	19
Запитання для самоконтролю.....	21
Тести.....	22
ТЕМА 4. Ризики міжнародної економічної діяльності.....	26
Практичні завдання та задачі.....	26
Запитання для самоконтролю.....	28
Тести.....	29
ТЕМА 5. Валютне регулювання міжнародних економічних операцій в Україні.....	31
Практичні завдання та задачі.....	31
Запитання для самоконтролю.....	32
Тести.....	33

ТЕМА 6. Захист прав суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.....	36
Практичні завдання та задачі.....	36
Запитання для самоконтролю.....	38
Тести.....	40
ТЕМА 7. Україна в міжнародній торгівлі товарами і послугами	
Практичні завдання та задачі.....	43
Запитання для самоконтролю.....	52
Тести.....	54
ТЕМА 8. Україна в процесах міжнародної міграції робочої сили.....	58
Практичні завдання та задачі.....	58
Запитання для самоконтролю.....	59
Тести.....	60
ТЕМА 9. Україна у міжнародних рейтингах.....	62
Практичні завдання та задачі.....	62
Запитання для самоконтролю.....	63
Тести.....	63
ТЕМА 10. AGMEMOD: використання моделі часткової рівноваги при підготовці студентів ОП «Міжнародна економіка».....	64
Практичні завдання та задачі.....	64
Запитання для самоконтролю.....	66
Тести.....	66

ВСТУП

В сучасних реаліях важливим є формування знань про закономірності, реальні процеси й специфічні особливості міжнародної економічної діяльності України. Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України» є набуття практичних навичок щодо здійснення комерційних, інвестиційних і фінансових операцій у міжнародній сфері.

Завданням навчальної дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України» виступає засвоєння теоретичних засад і категоріального апарату міжнародної економічної діяльності її методологічних основ, сутності, предмета, об'єкта, суб'єктів, методів дослідження; знання сутності, механізмів і форм співробітництва між країнами в торговельній, науково-технічній, інвестиційній, валютно-фінансовій і кредитній сферах.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій, методів економічної науки.

загальні компетентності (ЗК): ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

спеціальні (фахові) компетентності (СК): СК1. Здатність

виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- на міжнародному рівнях. СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами. СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи, моделі для вирішення економічних задач. СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів. СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин. СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів. СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію. СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення. СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності. СК15 Здатність до володіння цілісними системами знань про сутність економічних процесів на міжнародному аграрному ринку. СК17 Здатність аналізувати тенденції розвитку міжнародного аграрного ринку та

здійснювати оптимальний вибір міжнародних розрахунків в експортно-імпортній зовнішньоекономічній діяльності контрагентів.

Програмні результати навчання (ПРН): 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки. 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем. 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади). 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності. 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки. 8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач. 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності. 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин. 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати. 13. Ідентифікувати джерела та розуміти

методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні індикатори та соціальні показники.

15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз і синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

23. Показувати і навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, поваги до різноманіття думок, індивідуальних та і міжкультурних і відмінностей людей.

ТЕМА 1. МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УКРАЇНА

Мета: дослідити діяльність міжнародних організацій та участь у них України. Підготувати презентацію та виступ про міжнародні організації. Міжнародні організації – об'єднання трьох або більше незалежних держав, їхніх урядів, інших міжурядових організацій, спрямоване на вирішення певних спільних питань чи організації проектів. Уряди діють від імені своєї держави і представляють її інтереси, дотримуючись поваги її суверенітету.

Міжнародні міжурядові організації часто називають міжнародними організаціями, хоча останніми можуть називатися також і міжнародні неурядові організації, такі як міжнародні неприбуткові організації, чи мультинаціональні корпорації. Міжнародні міжурядові організації є важливим суб'єктом в публічному міжнародному праві, починають діяти після підписання певного взаємного договору, ратифікованого державами-учасниками.

Практичні завдання та задачі

Завдання 1. Загальнополітичні організації: Організація Об'єднаних Націй (ООН), Ліга Арабських Держав (ЛАД), Організація Американських Держав (ОАД), Організація Африканської Єдності (ОАЄ), Азіатсько-Тихоокеанська Рада (АЗПАК). **Військово-політичні організації:** Організація Північноатлантичного договору (НАТО), Західноєвропейський

союз (ЗЄС), АНЗЮС тощо. *Міжнародні економічні об'єднання:* Світова організація торгівлі (СОТ), Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК), Організація чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), НАФТА. *Регіональні організації:* Європейський Союз (ЄС), Співдружність Незалежних Держав (СНД), Організація за демократію та економічний розвиток ГУАМ (ГУАМ), Центральноєвропейська ініціатива (ЦЄІ). *Валютно-фінансові організації:* Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародний Валютний Фонд (МВФ). ВООЗ, Європейський банк реконструкції та розвитку, МАГАТЕ, МОП, ОБСЄ, РЄ, ЮНЕСКО, Світова організація інтелектуальної власності (World Intellectual Property Organization), EURACOAL.

ООН – універсальна організація, яка виконує і загальнополітичні, і спеціалізовані функції, оскільки включає більш ніж 30 взаємопов'язаних об'єднань. Заснована ще в 1945 р., нині вона охоплює 193 країни світу і є центром розв'язання проблем, з якими зіштовхується людство. Щоденно ця організація проводить роботу зі сприяння дотримання прав людини, охорони довкілля, боротьбі з хворобами і скорочення масштабів бідності. ООН розробляє норми і правила безпечного й ефективного повітряного сполучення, приділяє увагу удосконаленню телекомунікацій і захисту інтересів споживачів. Вона є ініціатором міжнародних кампаній у боротьбі

з обігом наркотиків і тероризмом. Діючи в усіх регіонах світу, ця організація надає допомогу біженцям, допомагає збільшити обсяги виробництва продовольства, відіграє провідну роль у боротьбі зі СНІДом. Головними органами ООН є Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Міжнародний Суд, Секретаріат, Економічна і соціальна рада та Рада з Опіки. Штаб-квартира розташована у Нью-Йорку. Генеральним секретарем ООН є Пан Гі Мун(Корея), обраний на цю посаду 1січня 2007року, а 21червня 2011року переобраний на другий п'ятирічний термін.

На особливу увагу заслуговують галузеві організації, створені ООН для вирішення певних завдань міжнародного розвитку. Серед них однією з найбільш авторитетних стала ЮНЕСКО – спеціалізований підрозділ ООН із питань освіти, науки і культури. Метою цієї міжурядової організації є сприяння миру і зміцнення міжнародної безпеки шляхом розвитку співробітництва між державами в гуманітарній сфері. ЮНЕСКО об'єднує 195 країн. Одним із напрямів її діяльності є охорона культурної і природної світової спадщини та її використання для потреб міжнародного туризму. Список світової культурної спадщини, складений під егідою ЮНЕСКО, налічує 890 об'єктів. Із численних пам'яток України до нього включено Києво-Печерську лавру і Софійський собор у Києві, історичний центр Львова, прадавні букові ліси Українських Карпат, українську частину геодезичної дуги Струве. Заснована 16 листопада 1945

року. Штаб-квартира у Парижі (Франція). Україна є членом ЮНЕСКО з 1954 року. Генеральний директор ЮНЕСКО – Ірина Бокова(Болгарія), обрана у 2009р.

Продовольча і сільськогосподарська організація (ФАО) при ООН створена з метою підвищення якості харчування і продуктивності в аграрному секторі, покращання умов життя сільського населення, сприяння світовому економічному зростанню. ФАО ділиться досвідом у царині формування сільськогосподарської політики, плануванні, підготовки законодавства і створення національних стратегій розвитку та подолання недоїдання і голоду. Для реалізації місцевих проектів ФАО надає технічну і обмежену фінансову допомогу, яка надходить від розвинутих держав і банків. Заснована 16 жовтня 1945 р. Девіз організації: «допомагаємо побудувати світ без голоду». Штаб-квартира – Рим (Італія). Голова – Жозе Граціано да Сілва (Бразилія).

Світова організація торгівлі (СОТ) – міжнародне об'єднання, що опікується правилами торгівлі між країнами, дбає, щоб торговельні обміни відбувалися легко, передбачувано і вільно, а також врегульовує торговельні суперечки. Ця організація об'єднує 160 членів, які здійснюють 97 % світового торговельного обігу. Україна – член СОТ із 2008 р. Штаб-квартира в Женеві (Швейцарія).

ТЕМА 10. АГМЕМОД ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ ЧАСТКОВОЇ РІВНОВАГИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ОП «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

Мета: ознайомити студентів ОП «Міжнародна економіка» з використанням моделі часткової рівноваги «АГМЕМОД».

Практичні завдання та задачі

АГМЕМОД є економетричною, динамічною, частково рівноважною, багатокраїнною, багаторинковою моделлю. Вона охоплює всі країни-члени ЄС, деякі країни, що не є членами ЄС (наприклад, Балканські країни, Україна, Казахстан, деякі африканські країни) та стилізовану версію решти світу. Модель надає щорічні прогнози до 2030 року для ринків основних сільськогосподарських товарів на національному та агрегованому рівнях ЄС. АГМЕМОД базується на наборі шаблонів моделей для конкретних товарів та моделей для конкретних країн. Шаблонний підхід полегшує агрегування результатів моделювання, аналітичну узгодженість між країнами та порівняння впливу політики. Модель не лише надає базові прогнози, але й дозволяє аналізувати вплив аграрної політики країн (наприклад, САП) та макроекономічних змін на сільськогосподарські ринки. Товарні ринки в АГМЕМОД представлені рівняннями попиту та пропозиції, запасів, міжнародної торгівлі та ринкових цін. Вони відображають поведінкові реакції економічних агентів на зміни цін та екзогенних змінних, таких як інструменти аграрної політики,

ВВП, валютний курс, тарифні квоти тощо. Параметри рівнянь зазвичай оцінюються як регресії часових рядів з бази даних AGMEMOD.

З підписанням у 2016 році Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС) більшість ввізних мит було скасовано бо значно знижено, що полегшило українським компаніям експорт до ЄС, тому що ЄС є одним з основних імпортерів української соняшникової олії (близько 30% українського експорту соняшникової олії продається на ринок ЄС). За останні роки потреба ЄС у соняшниковій олії зросла до 2 млн тонн у 2019 році, з яких понад 90% постачає Україна. Значно зростає також експорт ріпакової та соєвої олій, хоча їх обсяги непорівнянні з обсягами експорту соняшникової олії. Експорт зернових з ЄС до України у 2021 році впав приблизно на 10% у порівнянні з 2015 роком, а експорт кукурудзи зменшився на 40%. Експорт з України до ЄС, навпаки, збільшився.

ЄС застосовує тарифні квоти до 36 основних груп (яловичина; свинина, баранина; м'ясо птиці та перероблена птиця; молоко, вершки, згущене молоко та йогурти; сухе молоко; масло та молочні пасти; яйця та альбуміни; мед; часник; цукор; інший цукор; цукрові сиропи; пшениця м'яка, пшеничне борошно та гранули; ячмінь, ячмінне борошно та гранули; овес; кукурудза, кукурудзяне борошно та гранули;

ячмінна крупа та борошно, зерна злаків, оброблені іншим способом; солод та пшенична клейковина; крохмаль; крохмаль оброблений висівки, відходи та залишки; гриби; оброблені томати; виноградний та яблучний соки; оброблені молочні продукти; оброблені продукти з вершкового масла; кукурудза цукрова; оброблені продукти з цукру; оброблені продукти із зернових; оброблені продукти з молочних вершків; харчові продукти; спирт етиловий; сигарети та сигарили; сорбіт маніт; продукти переробки солоду та крохмалю) та 4 додаткові (гриби; свинина; яйця та білки яєчні; м'ясо свійської птиці та напівфабрикати з м'яса свійської птиці) групи сільськогосподарських товарів.

За останні роки Україна повністю вичерпала свої квоти на: мед, оброблені томати, яблучний та виноградний сік, яйця, кукурудзу, м'ясо птиці, крохмаль, а також продукти переробки зерна. Експорт, що здійснюється понад квоту, вимагає сплати ввізного мита ЄС на загальних умовах за принципом "перший прийшов - перший обслужений".

Частина квот закривається миттєво. Така ситуація спостерігається по меду, на який квота була повністю вичерпана на початку січня 2022 року, так само було і в 2020 році. Також на січень 2022 року була використана квартална квота на м'ясо птиці та яйця.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Міжнародна економічна діяльність України: підручник. Мазаракі А. А., Мельник Т. М., Гончаренко О. В. та інші. КНТЕУ. 2021. 704 с.

2. Міжнародна економічна діяльність України [Електронний ресурс]: самостійна робота студентів: рекомендації та завдання для студ. спеціальності 051 «Економіка», освітньої програми «Міжнародна економіка». Глущенко Я. І.; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Електронні текстові дані. 2020. 59 с.

3. Вдовенко Н. М., Кукса І. М., Дяченко Т. О., Сірик М. В. Управління інноваційною діяльністю в умовах глобалізації міжнародної економіки та змін в безпекології і поведінці споживачів. Формування ринкових відносин в Україні. 2022. № 2 (249). С. 120–127.

4. Господарський Кодекс України: чинне законодавство станом на 13.0.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

5. Popova O., Koval V., Vdovenko N., Sedikova I., Nesenenko P., Mikhno I. Environmental footprinting of agri-food products traded in the European market. *Frontiers in Environmental Science*. Vol. 10. 2022.

6. Митний Кодекс України: чинне законодавство станом на 13.0.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

7. Закон України «Про Кабінет Міністрів»: чинне законодавство станом на 27.12.2019 р. URL: <http://surl.li/lxjism>

8. Закону України «Про Національний банк»: чинне законодавство станом на 19.01.2020 р. URL: <http://surl.li/lxjsj>

9. Закони України «Про зовнішньоекономічну діяльність»: чинне

законодавство станом на 13.02.2020 р. URL: <http://surl.li/awwo>

10. Закон України «Про режим іноземного інвестування»: чинне законодавство станом на 01.02.2020 р. URL: <http://surl.li/lxjsd>

11. The Global Innovation Index. URL: <http://surl.li/lxjrz>

12. The Global Innovation Index. URL: <http://surl.li/lxjrx>

13. Koval V., Olczak P., Vdovenko N., Boiko O., Matuszewska D., Mikhno I. Ecosystem of Environmentally Sustainable Municipal Infrastructure in Ukraine. Sustainability 2021. № 13.

14. The World Bank. High-technology export. URL: <http://surl.li/lxjrs>

15. The World Bank. Transport services (% of commercial service exports). URL: <http://surl.li/lxjrq>

16. The World Bank. Insurance and financial services (% of commercial service exports). URL: <http://surl.li/lxjro>

17. The World Bank. Travel services (% of commercial service exports). URL: <http://surl.li/lxjrk>

18. Doingbusiness. Рейтинг України з міжнародної торгівлі за 2015-2019 pp. URL: <https://russian.doingbusiness.org/ru/customquery>

19. The World Bank. Services, value added (annual % growth). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.SRV.TOTL.KD.ZG>

20. Measuring the Information Society Report 2014. International Telecommunication Union. URL: <http://surl.li/lxjre>

21. Pichura V., Potravka L., Skok S., Vdovenko N. Causal Regularities of Effect of Urban Systems on Condition of Hydro Ecosystem of Dnieper River. Indian Journal of Ecology. 2020. Vol. 47. Issue 2. P. 273–280.

22. Abramova A., Filyppova S., Vdovenko N., Kotelevets D., Lozychenko O., Malin O. Regulatory policy transformation in conditions of non-stationary economy in Eastern European countries: practical approach. International Journal of Computer Science and Network Security. 2021. Vol. 21. № 10. P. 39–45.

23. Пугачов М. Перспективи продовження дії пільгового режиму торгівлі з ЄС (аграрна продукція) та вплив такого продовження на розвиток виробництва та торговельних відносин Україна – ЄС в аграрній сфері. Агрополітичний звіт. 2023. 19 с. URL: https://www.apd-ukraine.de/images/2023/Agrarpolitische_Berichte/05-2023/APD_Pugachov.pdf.

24. Николук, О., Пивовар, П., Чміль, А., Богонос, М., Топольницький, П., Чебан, І. та Фельман, Т. Сільськогосподарські ринки в Україні: поточна ситуація та ринкові перспективи до 2030 року. 2021, ISBN 978-92-76-42649-3.

25. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

26. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>.

27. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. – Режим доступу : <http://imf.org>.

28. Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції. – Режим доступу : <http://iom.org>.

29. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. – Режим доступу : www.me.gov.ua.

Міжнародна економічна діяльність України: робочий зошит для здобувачів освітньої програми «Міжнародна економіка»

Навчальне видання

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

Укладачі:

Наталія ВДОВЕНКО, Марина ПАВЛЕНКО

За авторською редакцією

Підписано до друку 03.11.23.

Формат 60x84/8

Ум. друк. арк. 8,4.

Наклад 50 прим.

Зам. № 230725

Віддруковано у редакційно-видавничому відділі НУБіП України.

вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041, те.: 527-81-55.